

Arquitectura

El claustre de l'Ajuntament d'Uldecona, en un antic convent. FOTO: CEDIDA

RENAIXEMENT REUTILITZAT

XAVIER CLIMENT
Arquitecte

El temps retorna (VIII)

El Patrimoni ha de tenir una nova vida, útil a la societat

Després de les Jornades sobre el Renaixement a Orta - Arnes i a Tortosa, li toca ara el torn a Uldecona per cloure un recorregut imprescindible per les Terres de l'Ebre de les mostres arquitectòniques sorgides del quattrocento italià. Així com a l'Escola del Camp tenim perso-

natges fonamentals com l'arquebisbe Antonio Agustín, mossèn Jaume Amigó o Pere Blai, al Bisbat de Tortosa trobem la tenacitat i bones arts del dominic, Baltasar Sorió que va aconseguir la creació dels Reials Col·legis a Tortosa per a l'educació dels moriscos, base de la Universitat de Tortosa.

Sorió havia cursat estudis de teologia a París. Va ser prior del Convent dels Dominics a Tarragona, Exerci com a docent i va ser vicari a Aragó i posteriorment a Catalunya. Era un personatge il·lustrat i amb accés a les més importants biblioteques d'aleshores, centres bàsics del coneixement, on es tro-

baven els tractats arquitectònics del nou estil sorgit com a retorn als temps clàssics.

El manteniment dels sistemes constructius del gòtic és, a l'Ebre, encara més persistent que al Camp de Tarragona. Una prova la tenim a l'Església de Nostra Sra. del Roser a Uldecona, on les monumentals dovelles de l'arc d'accés i les voltes d'aresta que cobreixen la nau i les capelles pertanyen encara a l'època anterior. Per contra la treballada portalada del convent ens recorda les dels Reials Col·legis de Tortosa o de l'Església de St. Domènec del mateix conjunt, totes elles, igual que Uldecona, promogudes per l'orde dels dominics; i les també semblants de St. Miquel d'Alcanar i de Sta. Magdalena d'Arnes.

Ens interessa, però, parlar en aquest article d'una altra qüestió, aliena al propi estudi del Renaixement, però imprescindible en la salvaguarda i manteniment del Patrimoni. Volem parlar de la reutilització del patrimoni.

Amb la perspectiva del temps transcorregut des de les desamortitzacions de Mendizábal (1835) i de Madoz (1855), resulta clar que no es van assolir els objectius. La part positiva de tals actuacions legislatives la trobem en l'adquisició de diversos edificis conventuals situats a l'interior dels recintes urbans, per destinar-los a usos públics. Recordem que la desamortització s'aplicava als convents que no tinguessin almenys dotze religiosos professors.

Reptes atractius

Al cas concret del Convent de Ntra. Sra. del Roser a Uldecona, l'església es va destinar a mercat públic i el claustre a ajuntament.

Salvant les controvèrsies de dedicar un espai religiós a un ús de serveis com és un mercat, la volumetria de l'edifici resultava molt propera a les modes de l'època (s. XIX) on les renovacions urbanes tenien en els mercats un dels seus equipaments més potents. Des dels models de França i Anglaterra, la desamortització propicià espais i edificis adaptables a l'essència de les ciutats considerades com a centres de consum.

Molt més senzilla, ideològicament, resultava la reconversió d'un claustre, amb un pati interior, una anella de circulació i una anella exterior de dependències, destinades a cel·les i sales dels monjos, en noves oficines i sales municipals.

Al cas d'Uldecona els reptes eren singularment atractius. Pel que fa a l'església, calia reconvertir-la en Biblioteca i Casa de Cultura, amb accessos independents i amb un programa superior a la superfície en planta. Això va provocar la situació de la Biblioteca Popular de la Diputació a un nivell elevat, amb accés pel cor, conformada amb diversos subnivells que permetien reconèixer

sempre el volum original, i amb una actuació absolutament reversible i exempta dels murs. Un gran vitrall separa la biblioteca del creuer permetent la visió i reconeixement mutu d'ambdós espais. Es va refer el perfil de la cúpula desapareguda i es va destinar tota la planta baixa a Casa de Cultura, amb diversos espais annexos. Externament es van eliminar els afegits moderns mantenint, però, l'alineació de l'antiga muralla.

Pel que fa a l'antic convent, el repte era tancar l'espai del pati amb la quarta façana interior que mai havia existit. Es millorava així la funcionalitat de l'edifici públic que ja era ajuntament des de la desamortització. La traça de la façana inacabada era evident. La proposta va ser una recuperació formal a partir d'un

L'agenda d'avui Casa de Cultura d'Uldecona

La presentació de la jornada és a càrrec de l'Alcaldessa d'Uldecona, Núria Ventura Brusca (19.00 h). A continuació, tindran lloc les xerrades 'L'església i el convent dels dominics a l'actualitat' (19.15 h), a càrrec de Jaume Antich Balada, exalcalde d'Uldecona; i 'Renaixement Reutilitzat. El cas d'Uldecona' (19.45 h), a càrrec de Xavier Climent Sánchez, autor del projecte de Rehabilitació del Convent del Roser. A les 20.30 h, comentarà a l'exposició 'El temps retorna-500 anys del Renaixement a la Catalunya Nova'.

material que deixés absolutament evident el procés històric de l'edifici. Partint de la mateixa idea conceptual de les arestes de la cúpula de l'església es va optar per un element més dens com és l'entramat metàl·lic que permetés una lectura corpòria sense perdre la transparència. La resta de la intervenció era relativament senzilla, bastava amb la neteja i reordenament de les façanes exteriors, la substitució dels elements estructurals horitzontals i la redistribució d'espais a les noves necessitats.

Llevat dels grans monuments que cal conservar encara que no tinguin més funció que la històrica i contemplativa, per al Patrimoni en general s'ha de buscar una nova vida als edificis de forma que tornin a ser útils a la societat, regenerant i recuperant el seu valor econòmic d'acord amb nous usos, públics o privats. Rehabilitar resulta en general absolutament viable, però rehabilitar un element patrimonial ofereix, evidentment, un doble guany.